

УДК 17:316.346.2

ЗАГУРСЬКА СВІТЛАНА,

викладач Білоцерківського інституту економіки та управління

СОЦІАЛЬНИЙ ЗМІСТ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ ВЛАДНОГО ВПЛИВУ

Стаття присвячена аналізу соціальних чинників реалізації гендерних стереотипів владного впливу. З'ясовано сутність гендерних стереотипів як соціальної категорії, їх функціональна спрямованість. Автор аналізує гендерні схеми, що базуються на кодуванні "своїх" та "чужих", їхнє значення в пізнанні соціальної реальності, визначає роль гендерних стереотипів у продукуванні й підтримці ієрархічних взаємовідносин у суспільстві. Визначено соціальний зміст гендерних ролей, їхнє значення у виробленні суспільних моделей поведінки.

Ключові слова: гендер; влада; гендерні стереотипи; гендерні ролі.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку українського суспільства стає очевидним, що гендерна проблематика не може бути охоплена переважно як об'єкт психологічних досліджень, але потребує соціально-філософського осмислення, адже гендерні особливості соціальної ідентифікації особистості суттєво впливають на її соціальне становище в суспільстві, а гендерна ідеологія не лише постає наслідком усталеної соціально-політичної ідеології суспільства, але й активно впливає на її формування.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Науковий аналіз гендерної проблематики наявний у публікаціях вітчизняних та зарубіжних науковців - Дж. Батлі [14], П. Горностаї [3], Ю. Гусевої [4], Д. Зенгера [20], А. Іглі [15; 16; 17], Е. Кеніга [18], І. С. Клециної [5; 6], І. Кона [7; 8], Є. Красової [9], Е. Мейсона [19], К. Горні [12] та інших.

Названими дослідниками гендер усвідомлюється не лише як соціальний конструкт, що зумовлює соціокультурний аспект соціостатевий стратифікації суспільства, але і як засіб реалізації влади. Історично становлення й розвиток соціального інституту владних відносин у національному контексті нерозривно пов'язувалися із чоловічою домінантою, із силовим тиском: концентрація влади вимагала прояву таких особливих якостей, як фізична сила, агресивність, раціональність, воля, а також креативність мислення. Відповідно, владний пантеон представлений в основному чоловіками, їх панівний вплив добре захищений за допомогою концентрації різних форм соціальної влади, ідеологічно підкріплений системою гендерних міфів і стереотипів.

Окрім того, сьогодні в прагненні до відродження національних засад соціокультурного середовища відбувається насадження патріархальних поглядів на роль жінки в суспільстві, символ жінки-матері широко використовується як інструмент національної політики, а підвищення народжуваності відображається як важливий фактор відродження нації. Традиційно влада жінок обмежувалася родовим, сімейним життям, що передбачало культивування таких їхніх якостей, як материнський альтруїзм (уміння жертвувати собою), емоційність, інтуїція, м'якість і доброта. Таким чином, у детермінації соціальної поведінки жіночої особистості пріоритет відданий соціокультурним чинникам: традиціям, культурі, релігії й церкві, сімейному вихованню, освіті, що дає змогу говорити про існування в суспільстві

гендерних стереотипів щодо можливостей владної самореалізації.

Метою аналізу є визначення соціального змісту гендерних стереотипів владного впливу. Мета передбачає виконання таких завдань:

- визначення змістової сутності гендерних стереотипів у їх соціальному вимірі;
- характеристика соціальної зумовленості гендерних стереотипів;
- аналіз соціальних ролей як механізму реалізації гендерної соціалізації.

Виклад основного матеріалу. Гендер як соціальна категорія включає гендерні стереотипи як спрощені, стійкі, емоційно забарвлені образи поведінки й риси вдачі чоловіків і жінок. Гендерні стереотипи - це один із видів соціальних стереотипів, заснований на прийнятті у суспільстві уявленнях про чоловічі та жіночі стратегії соціальної поведінки. Під соціальним стереотипом зазвичай розуміється стандартизований, стійкий, емоційно насичений, ціннісно визначений образ [10]. Означені стереотипи виявляються в усіх сферах життя людини: самосвідомості, у міжособистісному спілкуванні, міжгруповій взаємодії.

І. С. Клецина [5, с. 194] виділяє 3 групи гендерних стереотипів. До першої належать стереотипи маскуліності - фемінності. Маскулінні характеристики протиставляються фемінним, розглядаються як протилежні, взаємодоповнюючі. Друга група гендерних стереотипів включає уявлення про розподіл соціальних (сімейних і професійних) ролей між чоловіками й жінками. Для жінки домінантною соціальною роллю є роль матері. Чоловікам призначена активна соціальна позиція, професійна успішність, відповідальність за забезпечення сім'ї. Третя група гендерних стереотипів пов'язана специфікою змісту праці. Відповідно до традиційних уявлень, жіноча праця мала носити виконавчий, обслуговуючий характер, бути частиною експресивної сфери діяльності. Зазвичай жінки працюють у сфері торгівлі, охорони здоров'я, освіті. Для чоловіків можлива творча й керівна робота, великою є частка їхньої праці в інструментальній сфері діяльності.

Стійкість гендерних стереотипів визначається тим фактом, що гендерні категорії формуються з дитинства, тому діють на рівні підсвідомості, їх важко подолати ззовні, потрібне особистісне переосмислення гендер-

них схем та категорій. Сутність гендерної стереотипізації полягає у формуванні та підтримці позитивної ідентичності, яка досягається шляхом заперечення. Представники іншої гендерної групи наділяються, з одного боку, протилежними якостями, що мають меншу цінність і кваліфікуються як "Чужі".

Стійкість гендерних стереотипів пояснюється тими перевагами, які надають гендерні схеми: збереження сил, часу в процесі пізнання соціальної реальності й підтримка позитивної ідентичності "Я", "Своїх". Кодування та обробка нової інформації спрощується, коли людина створює підкатегорію, а не формує нову. Максимальне спрощення картини соціального середовища призводить до гомогенізації й знецінення образу "Іншого", тож властивості, які приписуються "Своїм" (чоловікам) і "Чужим" (жінкам), асиметричні й нерівноцінні. Через гендерну ідентичність гендерні стереотипи впливають на продукування й підтримку ієрархічних відносин у суспільстві. Гендерна стереотипізація дозволяє маніпулювати "Іншим" у соціальному просторі з метою зміцнення й збереження символічної влади.

Гендерні стереотипи виступають генеральними угодами про взаємодію "чоловічого" й "жіночого". Водночас особливістю будь-якого соціального стереотипу є обмеженість вибору суб'єкта при вирішенні різних життєвих ситуацій. У рамках цієї обмеженої кількості варіантів у кожній життєвій ситуації суб'єкт вільно вибирає способи поведінки залежно від того, наскільки вони відповідають його гендерним стереотипам.

У колективній свідомості теж існують стереотипні уявлення про відмінні ознаки певної статі. Відмінність досягається за рахунок того, що гендерні стереотипи мають велике емоційне забарвлення й афективно заряджені.

Гендерні стереотипи реалізують такі соціальні функції:

формувальна: гендерні стереотипи містять інформацію про відмінності в поведінці представників різних статей, що властиві певному типу суспільства. У зв'язку із цим вони відіграють важливу роль у формуванні гендерної самосвідомості, гендерної ідентичності й освоєнні прийнятих у суспільстві гендерних ролей, сприяючи тим самим гендерно-ролеві соціалізації;

регулятивна: гендерні стереотипи виступають регулятором взаємовідносин між чоловіками й жінками, впливають на встановлення правил міжособової комунікативної взаємодії;

пояснювальна: прописані в стереотипах норми й правила є своєрідною угодою про взаємодію "чоловічого" як "маскулінного" і "жіночого" як "фемінного";

функція виправдання: стереотипи захищають і виправдовують наявну систему владних відносин у суспільстві з чітко вираженим домінуванням однієї статі, нерівність статусів, прав і можливостей, пояснюючи соціальну нерівність з позиції біологічних відмінностей між статями;

захисту: легітимацію існуючої системи владних відносин супроводжують процеси соціального контролю, підтримки й корегування. Гендерні стереотипи захищають і підтримують монополію влади домінуючої групи, закріплюючи за нею право контролювати поведінку підпорядкованих груп.

Зауважимо й на емоційно-оцінний характер гендерних стереотипів: "чоловіче" прийнято вважати позитивним і домінуючим; "жіноче" оцінювати як неповноцінне й підпорядковане. Достовірно людськими вважаються ті якості, що асоціюються з чоловічим началом, а жіночі якості визначаються як похідні чи вторинні.

У гендерному аспекті влада зазвичай реалізується як спосіб самоствердження, утвердження себе за рахунок іншої статі. Основою такої влади є санкціоновані погрози, насильство тощо. У гендерній теорії це називається надвладдою, тобто владою однієї особи над іншою за статевою ознакою. Постає владної особистості формується під впливом трьох домінуючих факторів: а) етнічної культури; б) індивідуальних характеристик (статі, віку, сексуальної привабливості тощо); в) ситуаційного фактора - лідерської ролі, характеру діяльності. Відповідно, основними правилами, що визначають поведінку особистості в суспільстві, постають соціальні норми. На думку Ш. Берн [1, с. 31], пояснення багатьох гендерних відмінностей слід шукати не в горнонах, а в соціальних нормах, що приписують жінкам і чоловікам різні типи поведінки та інтересів відповідно до біологічної статі.

Серед домінуючих причин формування гендерно зумовленої поведінки зазвичай називають політичну соціалізацію, соціальну структуру суспільства, а також наявну специфіку стадій життя чоловіків і жінок. Сьогодні в сучасних дослідженнях ми знаходимо новий термін - "диференційована соціалізація", яка означає, що в загальному процесі соціалізації чоловіки й жінки формуються в різних соціально-психологічних умовах. Статево-рольова соціалізація включає два аспекти: 1) освоєння прийнятих моделей чоловічої і жіночої поведінки, відносин, норм, цінностей, а також гендерних стереотипів; 2) впливу соціального середовища на індивіда з метою нав'язування йому певних правил поведінки, соціально прийнятних для чоловіків і жінок [9, с. 178-179]. У процесі соціалізації засвоюються не тільки статевої ролі, але й культурні стереотипи їх сприйняття.

Гендерна соціалізація відбувається за допомогою таких комунікативних механізмів: наслідування, навіювання, переконання, конформності та ідентифікації. Наслідування та ідентифікація властиві людині в ранньому віці, це базові механізми ранньої гендерної соціалізації. Навіювання й переконання часто використовуються батьками як способи впливу на емоційну сферу дитини. Батьки часто нав'язують дитині гендерно-типові моделі поведінки, не апелюючи до логіки, а вибудовуючи систему заборон. Конформність як механізм гендерної соціалізації швидше властива дорослим, ніж дітям. Дорослі люди часто (інколи неусвідомлено) підлаштовуються під загальноприйнятні гендерні норми. Таким чином, прагнення до заохочення підштовхує людину до реалізації поведінки, яка відповідає її біологічній статі. Якщо очікувана й реалізовувана поведінка не відповідає внутрішнім потребам індивіда, то виникає гендерно-рольовий конфлікт [4, с. 109-110].

На природні диференційно-психологічні відмінності між статями, які, безперечно, мають місце, накладаються існуючі в суспільній свідомості моделі чоловічих і жіночих ролей, які часом не мають нічого спільного зі справжньою психофізіологічною природою статі. Ці суспільні моделі існують не просто як система поглядів на норми статево-ролевої поведінки, а виступають як соціальні очікування, відіграючи активну роль у формуванні соціальної поведінки людини. Якщо реальна поведінка не співпадає з нормативами, то суспільство здійснює певний тиск на свідомість людини, використовує певні санкції. Іноді ці санкції є досить жорсткими (наприклад, в архаїчних суспільствах за порушення статево-гендерної ідентичності та інші відхилення від суспільних стандартів винних маркували як соціальних вигнанців або й узагалі забороняли їм жити в межах тієї чи

іншої спільноти), проте в сучасному суспільстві подібні санкції носять переважно психологічний характер: осуд, негативні оцінки тощо [3, с. 11]. Як результат, людина переживає почуття провини, сором, внутрішні чи зовнішні рольові конфлікти, і щоб уникнути неприємних переживань, людина прагне задовольнити суспільні очікування, засвоюючи більш-менш адекватні форми гендерно-рольової поведінки.

У переважній більшості випадків реакцією на соціальні норми є майже автоматичне підкорення, але безперечно існують ситуації, коли ми цього не бажаємо. І. С. Клецина у [6, с. 66] обґрунтовує три типи підпорядкування соціальним нормам:

1) поступливість - тип підпорядкування соціальним нормам, коли людина не сприймає їх, але приводить свою поведінку у відповідність із ними, щоб уникнути покарання й отримати соціальну підтримку;

2) схвалення - тип підпорядкування соціальним нормам, коли людина з ними повністю згодна;

3) ідентифікація - тип підпорядкування соціальним нормам, при якому людина повторює дії рольової моделі.

Рольова взаємодія індивідів у суспільстві може відбуватися й зберегтися, якщо учасники взаємодії мають взаємно роздільні уявлення про поведінку один одного, тому "при дослідженні внутрішньоособистісних процесів поняття "роль" визначають як певний аспект, частину, сторону діяльності особистості, яку вона сприймає на підсвідомому рівні. Акцентують, насамперед, на тому, як сам індивід сприймає, усвідомлює й оцінює ту чи іншу свою функцію, яке місце займає вона в його "образі Я", який особистісний сенс вона в нього вкладає" [8, с. 103].

Соціальна роль є функцією різнорівневих явищ об'єктивного й суб'єктивного порядку, які знаходять віддзеркалення в рольовій поведінці особи. Об'єктивний аспект рольової поведінки задається виконавцю загальним способом або стандартом поведінки тієї чи іншої соціальної ролі, виробленої в конкретному суспільстві. Суб'єктивна сторона ролі визначається якостями особистості її виконавця; рольова поведінка при цьому відображає індивідуальний зміст певної особи. Кожна людина привносить індивідуальну своєрідність у процес виконання тієї чи іншої ролі [13, с. 296-297].

Важливою складовою процесу соціалізації є статево-рольова соціалізація, що включає процеси формування психологічної статі, психічних статевих відмінностей і статево-рольової диференціації. Диференціація діяльності, статусів, прав і обов'язків індивідів залежно від їх статевої приналежності відноситься до категорії "гендерних ролей". Гендерні ролі - набір норм, що містять узагальнену інформацію про якості кожної статі. Гендерні ролі - соціальні або нормативні - виражають певні соціальні очікування, що виявляються в поведінці [2, с. 54-55].

І. С. Кон відзначає, що "гендерні ролі завжди пов'язані з певною нормативною системою, яку особистість засвоює у своїй свідомості та поведінці" [7, с. 765]. Таким чином, гендерні ролі можна розглядати як зовнішні прояви моделей поведінки й відносин, які дозволяють іншим людям скласти уявлення про приналежність індивіда до чоловічої або жіночої статі, тобто це соціальний прояв гендерної ідентичності індивіда. Основними психологічними механізмами гендерної соціалізації виступають: процес ідентифікації, результати соціального досвіду й статевої типізації, усвідомлення статевої соціальної ролі, гендерні схеми.

У процесі аналізу проблеми гендерної соціально-рольової диференціації особистості найбільш актуальними є ступінь її соціальної активності, духовний рівень, здатність комунікативного впливу на соціальні процеси. Як указує К. Горні, "сама людина може розвинути властиві їй здібності, їй, як і будь-якій іншій живій істоті, потрібні сприятливі умови, що дають відчуття внутрішньої безпеки та свободи, дозволяють мати свої власні думки й почуття й виражати, власне, себе. Людина потребує доброї волі інших не тільки тому, що їй багато в чому потрібна допомога, але й тому, що інші повинні вести її життєвим шляхом і формувати закінчену особистість. З іншого боку, людина потребує здорових зіткнень із бажанням та волею інших людей. Тобто, якщо вона зростає разом з іншими, у любові та зіткненнях, вона виростає відповідно до її реального власного Я" [12, с. 423].

Варто зазначити, що уявлення про мужність і жіночність сильно відрізняються в різних культурах, що накладає відбиток на норми комунікативної поведінки й характер взаємовідносин чоловіків і жінок. Оцінка нормативності жіночої й чоловічої поведінки залежить від етнокультурних параметрів, оскільки статеві ролі можуть відрізнятися залежно від суспільних вимог та очікувань. В одних країнах і регіонах ці очікування характеризуються суттєвими розбіжностями, в інших - зближуються і навіть зливаються (унісексуальний стереотип). Так, у країнах з розвинутою економікою і протестантизмом, де жінки є високоосвіченими й активно залучені до громадського життя, спостерігається зближення статевих ролей, тому гендерна ідеологія схиляється до рівності у взаєминах між статями. У культурах "східного типу" відмічається дистанціювання й чіткі межі гендерних стереотипів поведінки з чіткими приписами жінкам і чоловікам різних видів діяльності і способів взаємодії в суспільстві та сімейних стосунках.

Відповідно, залежно від характеру суспільства, гендерні відмінності можуть мати різну силу. Етнографи встановили посилення гендерної нерівності від мисливсько-збиральних до аграрних культур і суттєве її зниження далі до індустріальної культури й особливо до інформаційного суспільства [19].

Гендерні стереотипи базуються на категоріях "фемінності" "маскулінності", які розглядають як протилежні, і їх можливо оцінювати в трьох контекстах:

- як описові категорії, що означають сукупність поведінкових і психічних рис, властивостей та особливостей, об'єктивно властивих представникам різних статей;

- як категорії, що постають одним з елементів символічної культури суспільства, сукупність соціальних уявлень, установок і вірувань про те, ким має бути чоловік і жінка і які якості їм приписуються.

- як система приписів що входять в ідеальні образи "справжнього чоловіка" та "істинної жінки", свого роду нормативні еталони.

Згідно із суспільними стереотипами, які значною мірою визначають особливості соціальної поведінки людини, для чоловіка нормативною й бажаною вважається виражена маскулінність. Для сучасної європейської жінки, навпаки, надмірна фемінність не є так само нормативною і бажаною, як маскулінність - для чоловіка.

Водночас, як зазначає В. Серебрянська [11, с. 148-150], хоча гендер включає в себе певний тип ментальності й тип соціальної поведінки, а саме: різноманітні форми комунікації та позиціонування себе в комуніка-

тивному просторі, - у соціально-філософському дискурсі виділяють різну кількість гендерних типів, зазначаючи що їх не два (чоловічий і жіночий), а значно більше.

Висновки

1. У статті проведено теоретичне дослідження соціального змісту гендерних стереотипів владного впливу. У результаті з'ясовано, що гендерні стереотипи є не лише наслідком панівної гендерної ідеології, але й слугують вагомим чинником формування суспільної ідеології, визначаючи соціально-психологічні контексти реалізації владних відносин.

2. Змістовно гендерні стереотипи постають як стандартизовані, стійкі, емоційно насичені, ціннісно-визначені образи щодо наявності в індивіда характеристик маскулітності - фемінності, включають уявлення про розподіл соціальних ролей між чоловіками і жінками та закріплені в самосвідомості, у міжособистісному спілкуванні, міжгруповій взаємодії.

3. Гендерні стереотипи, з одного боку, віддають перевагу чоловікам у владному пантеоні, а з іншого - визначають маскулітність як основний психологічний чинник реалізації владної волі. Відповідно, гендерні стереотипи значною мірою впливають і на загальнокультурний розвиток, адже формують хибні уявлення про суспільний устрій, що має базуватись на силі як основному засобі реалізації суспільно-політичних відносин.

4. Уважаємо, що в умовах загальноцивілізаційного розвитку людства необхідний поступовий перехід від патріархального до егалітарного правління не лише задля забезпечення права жінок у їх вільному доступі до влади, а у зміні усталених стратегій владних відносин - з авторитарного правління тиску та домінування до демократичного правління рівних можливостей та врахування цінності й свободи особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берн Ш. Гендерная психология / Ш. Берн. - СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2007. - 320 с.
2. Бернс Р. Что такое Я - концепция / Р. Бернс // Психология самосознания. - Самара : Изд. Дом "БАХРАХ - М", 2007. - 544 с.
3. Горностай П. П. Гендерный розвиток та гендерна ідентичність особистості, особливості чоловічої та жіночої соціалізації / П. П. Горностай // Гендерні студії: освітні перспективи (навчально-методичні матеріали). - К. : ПЦ "Фоліант", 2003. - 80 с.
4. Гусева Ю. Гендерная социализация / Ю. Гусева // Гендерная психология: практикум / [под ред. И. С. Клециной]. - [2-е изд.]. - СПб. : Питер, 2009. - 496 с.
5. Клецина И. С. Самореализация и гендерные стереотипы

/ И. С. Клецина // Психологические проблемы самореализации личности. - Вып. 2. - СПб. : Изд-во СПбГУ, 1998. - С. 188-202.

6. Клецина И. С. От психологии пола к гендерным исследованиям в психологии / И. С. Клецина // Вопросы психологии. - 2003. - № 1. - С. 61-78.
7. Кон И. С. Половые различия и дифференциация социальных ролей / И. С. Кон. - М., 2009. - 776 с.
8. Кон И. С. Психология самосознания / И. С. Кон // Психология самосознания : [хрестоматия]. - Самара : Изд. Дом "БАХРАХ - М", 2007. - 544 с.
9. Красова Е. Ю. Полоролевая социализация : Словарь гендерных терминов / Е. Ю. Красова ; [под ред. А. А. Денисовой]. - М. : Информатика-XXI век, 2002. - 256 с.
10. Карбовська Н. Основні стратегії та методології гендерного інтегрування / Н. Карбовська, Т. Литвинова, Л. Магдюк. - К. : Український Жіночий Фонд, 2008. - 78 с.
11. Серебрянская В. Н. Гендер в социальной коммуникации / В. Н. Серебрянская // Вести Волгоградского гос. ун-та. Сер. Философия. - 2011. - № 1 (13). - С. 148-150.
12. Хорни К. Я - идеальное / К. Хорни // Психология самосознания : [хрестоматия]. - Самара : Изд. Дом "БАХРАХ - М", 2007. - С. 423-442.
13. Юркова Е. В. Социально-психологический анализ гендерных ролей // Гендерная психология : [практикум] / [под ред. И. С. Клециной]. - [2-е изд.]. - СПб. : Питер, 2009. - 496 с.
14. Butler Judith. Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity / Judith Butler. - New York : Routledge, 1990. - 172 p. doi: 10.5860/choice.28-1264
15. Eagly A. H. Role congruity theory of prejudice toward female leaders / A. H. Eagly and S. J. Karau // Psychological Review. - 2002. - № 109. - P. 572-598. doi: 10.1037/0033-295x.109.3.573
16. Eagly A. H. Gender and the emergence of leaders: A metaanalysis / A. H. Eagly and S. J. Karau // Journal of Personality and Social Psychology. - 1991. - № 60. - P. 685-710. doi: 10.1037/0022-3514.60.5.685
17. Eagly A. H. Sex differences in social behavior: A social-role interpretation / A. H. Eagly. - Hillsdale, NJ : Erlbaum, 1987. - 192 p. doi: 10.4324/9780203781906
18. Koenig A. M. Are Leader Stereotypes Masculine? A Meta-Analysis of Three Research Paradigms / Anne M. Koenig, Alice H. Eagly, Abigail A. Mitchell, Tiina Ristikari // Psychological Bulletin. - 2011. - № 137(4). - P. 616-642. doi: 10.1037/a0023557
19. King E. M. Engendering development through gender equality in rights, resources, and voice [Електронний ресурс] / E. M. King and A. D. Mason // World Bank Policy Research Report. - Режим доступу : http://siteresources.worldbank.org/PGLP/Resources/Engendering_Development.pdf. doi : 10.1596/0-1952-1596-6
20. Zenger J. Are Women Better Leaders than Men / J. Zenger and J. Folkman // Real Women, Real Leaders: Surviving and Succeeding in the Business World. - 2015. doi: 10.1002/9781119207573oth.2

Загурская Светлана,

преподаватель Белоцерковского института экономики и управления

СОЦИАЛЬНЫЙ СМЫСЛ ГЕНДЕРНЫХ СТЕРЕОТИПОВ ВЛИЯНИЯ ВЛАСТИ

Статья посвящена анализу социальных факторов реализации гендерных стереотипов воздействия власти. Выявлена сущность гендерных стереотипов как социальной категории, их функциональная направленность. Автор анализирует гендерные схемы, основанные на кодировке "своих" и "чужих", их значение в познании социальной реальности, определяет роль гендерных стереотипов в выработке и поддержке иерархических взаимоотношений в обществе. Определен социальный смысл гендерных ролей, их значение в выработке общественных моделей поведения.

Ключевые слова: гендер; власть; гендерные стереотипы; гендерные роли.

Zagurska Svitlana,

teacher of the Institute of Economics and Management, Bila Tserkva

THE SOCIAL CONTENTS OF GENDER STEREOTYPES IN TERM OF AUTHORITATIVE INFLUENCE

The social factors of gender stereotypes implementation in term of authoritative influence have been analyzed. The contents of gender stereotypes as a social category and their functional orientation have been determined. The author analyzes gender schemes: they are based on coding of "we" and "other", it's important for social reality understanding. The role of gender stereotypes in producing and maintaining society hierarchical relationships also has been described. The social contents of gender roles have been defined. The author emphasizes their meaning in term of social behaviors. In modern conditions of Ukrainian society it is obvious that gender issues can't be covered primarily as an object of psychological research, but it also needs a social and philosophical reflection.

The author indicates that power is usually implemented as a means of self-affirmation in terms of gender; it is establishing itself at the expense of the other sex. One of the dominant reasons of gender-conditioned behavior is usually political socialization, social structure and the specific stages of life available for men and women. The author emphasizes an important part of the socialization process is a sex-role socialization that includes the processes of formation of psychological sex, psychological sex differences and sex-role differentiation.

Gender stereotypes are not only the result of the dominant gender ideology, but they also are an important factor in the formation of social ideology that define psycho-social context of power relations. Gender stereotypes mostly influence the general cultural development, because they form the misconceptions about social order that is based on force as the primary means of realization of social and political relations. Therefore, it is necessary to realize a gradual transition from patriarchal to egalitarian power not only to ensure the rights of women in their free access to power, but to change established power relations strategies from authoritarian pressure power and domination to democratic power, equal opportunities and taking into account the values and freedoms. This idea is emphasized in the conclusions.

Keywords: "gender"; "power"; "gender stereotypes"; "gender roles".

REFERENCES

- Bern, Sh. (2007), Gender Psychology, Prime-EVROZNAK Publishing, St. Petersburg, 320 p. (rus).
- Burns, R. (2007), What I - concept, *Psychologiya samosoznaniya*, Samara Univ. House «Bahrahkakh - M», 544 p. (rus).
- Hornostai, P.P. (2003), The gender development and gender identity of the individual, especially the male and female socialization, *Gender Studies, educational prospects (teaching materials)*, PC «Folio», Kyiv, 80 p. (ukr).
- Gusieva, Yu (2009), Gender socialization, *Gender Psychology: Workshop (2nd ed.)*, Piter Publishing, St. Petersburg, 496 p. (rus).
- Kletsina, I.S. (1998), Self-realization and gender stereotypes, *Psychological problems of self-identity*, Vol. 2, Publishing house of the St. Petersburg State University, pp. 188-202 (rus).
- Kletsina, I.S. (2003), From the floor to the psychology of gender studies in psychology, *Questions of psychology*, № 1, pp. 61-78 (rus).
- Kon, I.S. (2009), Sex differences and differentiation of social roles, *W.p.*, Moscow, 776 p. (rus).
- Kon, I.S. (2007), Psychology of consciousness, *Psychology of identity: A Reader*, Samara Univ. House «Bahrahk - M», 544 p. (rus).
- Krasova, E.Yu. (2002), Sex-role socialization: Dictionary of gender terms, «*Information-XXI Century*» Publishing, Moscow, 256 p. (rus).
- Karbovska, N., Litvinova, T., Magdyuk, L. (2008), Key strategies and methodologies of gender integration, *Ukrainian Women's Fund*, Kyiv, 78 p. (ukr).
- Serebryanska, V.N. (2011), Gender in the Social Communication, *News of Volgograd State. Univ. Ser. Philosophy*, № 1 (13), p. 148-150 (rus).
- Horney, Karen (2007), I - the perfect, *Psychology of consciousness. Reader*, Samara Univ. House «Bahrahk - M», pp. 423-442 (rus).
- Jurkova, E.V. (2009), Socio-psychological analysis of gender roles, *Gender Psychology: Workshop 2nd ed.*, Piter Publishing, St. Petersburg, 496 p. (rus).
- Butler, Judith, (1990), Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity, *Routledge*, New York, p. 166 (eng). doi: 10.5860/choice.28-1264
- Eagly, A.H. and Karau, S.J. (2002), Role congruity theory of prejudice toward female leaders, *Psychological Review*, 109, p. 572-598 (eng). doi: 10.1037/0033-295x.109.3.573
- Eagly, A.H. and Karau, S.J. (1991), Gender and the emergence of leaders: A metaanalysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, p. 685-710 (eng). doi: 10.1037/0022-3514.60.5.685
- Eagly, A.H. (1987), Sex differences in social behavior: A social-role interpretation, *Hillsdale, NJ: Erlbaum*, 192 p. (eng). doi: 10.4324/9780203781906
- Koenig, A. M., Eagly, A. H., Mitchell, A. A., Ristikari, T. (2011), Are Leader Stereotypes Masculine?, *A Meta-Analysis of Three Research Paradigms. Psychological Bulletin*, 137(4), p. 616-642 (eng). doi: 10.1037/a0023557
- King, E. M., Mason, A. D., Engendering development through gender equality in rights, resources, and voice, in: *World Bank Policy Research Report*, available at: http://siteresources.worldbank.org/PGLP/Resources/Engendering_Development.pdf (eng). doi : 10.1596/0-1952-1596-6
- Zenger, J., Folkman, J. (2015), Are Women Better Leaders than Men, in: *Real Women, Real Leaders: Surviving and Succeeding in the Business World* (eng). doi: 10.1002/9781119207573oth.2

© Загурська Світлана

Надійшла до редакції 18.05.2016